

Lišč za korist delav-
skega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARCA

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (186)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko nasega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 185.

Chicago, Ill., 28. marca (March), 1911.

Leto (Vol.) VI.

Delavci, glasujte za delavce!

Prihodnji tork 4. aprila vrše se županske volitve v Chicagu. Obenem se imajo izvoliti ostali člani mestne uprave in 35 aldermanov, kateri tvorijo mestni svet ali "City Council".

Županov termin v Chicagu traja štiri leta. Precej dolga doba. Za velemesto kakor je Chicagu pomeni ta doba dosti. Zlasti za delavce. Od župana in mestnega sveta je odvisno, čegavni interesi so zastopani v mestni hiši; interesi kapitalistov ali delavcev. Dolej je bilo vedno tako, da je župan zastopal interese lokalnih kapitalistov. Delavci so pa stali pod kapom.

Po zadnjem registriranju je približno 420,000 volilcev v Chicagu. Ogromna večina teh so delavci. Ako bi se torej vsi delavci zavedali svojega razreda, kakor se zaveda manjšina, bil bi lahek račun s kapitalističnimi strankami.

O kapitalističnih kandidatih smo že pisali. Demokrat Harrison je Hearstov izvoljenec, Hearst pa ima v žepu. Kot bivši župan čikaški, bil je verni sluga lokalnih trustov. Za delavce ni storil ničesar. Republikanec Merriam je izvoljenec velikih interesov. Njegovo kandidaturu podpira plinovi trust, električni trust in cela vrsta ostalih korporacij. Kar je bil doslej Busse, to bo odšel Merriam, ako bo izvoljen. Izkratka: najbo Harrison ali Merriam — za nas je vseeno: eden kakor drugi zastopa interese sedanega zločinškega sistema. Delavčev glas za Harrisona in Merriama pomeni še štiri leta gospodarske sužnosti, kapitalistične strahovlade in policijske brutalnosti ob času štrajka.

Čikaški delavci imajo v tork spet lepo priliko, da se postavijo na svoje noge. Priliko imajo, da izvolijo kakor delavci v Milwaukee svoje moške, kateri bodo v mestni hiši zastopali njih koristi. Ne pa koristi njihovih zatiralcev, William E. Rodriguez, socialistični kandidat za župana, je mož, za katerega mora glasovati vsak delavec, ako hoče sam sebi dobro.

Delavci! Radli štrajkate, kadar gre za vaše pravice, in s studom prezirate liste, kateri vas ovirajo v boju: skebe. Zapišite si: glas za socialiste na volilni dan pomeni več kakor pa štrajk. Delavce pa, kateri glasuje nasprotno svojemu razredu, je politični skeb. Delavce, kateri glasuje za republikance ali demokrate, ni nič boljše od navadnega skeba ob času štrajka!

Ne sramotite torej svojega delavskega razreda. Ne glasujte za kapitalistične kandidate! Glasujte za delavce! Volite socialistični tiket!

Slovenski delavci v Chicagu, kateri imate volilno pravico, vsi kakor en mož glasujte za kandidate socialistične stranke!

Naprej za zmagajo delavstvo!

VAŽNO ZA VOLILCE.

Vsak volilec, kateri je pravilno registriral (vpisal) svoje ime v septembru m. l. ali 14. marca t. l. naj na noben način ne zanemari glasovanja prihodnji tork 4. aprila. Po zakonu sme vsakdo opustiti delo za dve uri, da gre voliti.

Volilca so odprta od 6 ure zjutraj do 4 ure popoldne.

Socialistični tiket je na četrtem mestu na glasovnici. Tiketi so uvrščeni takole:

Repub. Dem. Prob. Socialist

() () () (x)

Dobro torej pogledajte glasovnico, predno naredite križ, da se ne zmotite. Vsak volilec sme biti pet minut za zagrinjalom, kjer se voli; časa je torej dovolj, da vsak do prav glasuje. V obročku na vrhu pod napisom "Socialist"

npravite križ (x) — kakor gori označeno — in s tem glasujete za vse kandidate, kar jih je dol na listi namreč na socialističnem tiketu. Zganite glasovnico skupaj in jo sami denite v "ballot box". Voliti sme naravno le tisti, kdor je državljan Zed. držav, 21 let star in kdor je že eno leto v državi Illinois, 90 dni v Chicagu oziroma v Cook County in 30 dni v dotičnem prečinetu ter kdor je pravilno registriral svoje ime in naslov v septembru m. l. ali 14. marca t. l.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Po statističnem poročilu šefa na državnem oddelku za rudarstvo v Penna. je na vsakih 241,966,670 ton premoga ubitih 1125 premogarjev. Poročilo se glasi:

Produkcija mehkega premoga: 148,696,776 ton; premogarjev vposlenih: 187,711; ubitih premogarjev: 527; produkcija trdega premoga: 83,269,294 ton; premogarjev vposlenih: 167,927; ubitih: 598.

V Bouldru, Ill., je izbruhnil štrajk premogarjev zadnji teden. Kompanija je hotela pomnožiti število delavcev, kar je proti pogodbi med premogarji in operatorji in sledil je štrajk. Operatorji so proti volji odločnega šerifa in župana najeli miličarje, toda štrajkarji se niso dali preplašiti od boja. Milica je bila naravno nepotrebna in vsled protesta prebivalcev v Bouldru, jo je gubernor v petek odpoklical.

Senatna zbornica v Californiji je 23. t. m. sklenila zakon, po katerem je v bodoče v omejenih državi vsak t. zv. obrambni nalog ali "injunction" v slučaju štrajka neveljaven. Delavstvo v Californiji je s tem veliko pridobilo.

Simpatični štrajk premogarjev na Latoku se nadaljuje. 22. marca je opustilo delo 800 mož v Wheelingu, W. Va. Štrajk bo najbrž trajal do 1. aprila, ko poteče Lewisova doba in zasede predsedništvo premogarske organizacije John P. White. V štrajkovnih okoliših vlada popolni mir.

Po poročilu zveznega številskega urada je v Zedinjenih državah vposlenih čez dva miliona dečkov in deklic pod 16 letom.

Kapitalistični umori.

V Hazel-premogokopu v East Canonsburgu, Pa., je zadnji sredo ubilo devet premogarjev, osem inozemcev in enega Amerikanca. Ponesrečenec so se peljali v jarno v vozličku, kateri je skočil s tira in podrl več stebrov, nakar je padel kos stropa na nje in jih pobil do smrti.

V New Yorku so zaštrajkali vozniki in njih pomaganci United States in Wels Fargo ekspresa. 20,000 mož je na štrajku. Ekspresne družbe se trdovratno branijo, zvisati plačo in oglašajo za skebe. Policija je dobila nalog čuvati in hraniti štrajkolonce s klobi.

Štrajk premogarjev grozi po vsi zapadni Canadi v Crows West okolišču. Plačilna pogodba med premogarji in operatorji poteče 1. aprila in prvi sedaj zahtevajo več plače. Tritisof premogarjev bo prizadetih, ako pride do boja.

V Terre Haute, Ind., zborujejo te dni premogarji iz 11. okrožja organizacije United Mine Workers. Konvenciji prisostvuje čez 100 delegatov, kateri zastopajo 18,000 premogarjev. Vprašanje o mezdah je izključeno, kajti sedanje pogodbe so veljavne do aprila 1912.

Jeklarski trust namerava postaviti v Gary, Ind., sto novih dvonadstropnih hiš, ktere potem odda v najem delavcem. Nove hiše bodo stale \$150,000 in trust je odredil, da se grade po sistemu "odprte delavnice", t. j. da se ne vpoštevajo umiški stavbinski de-

lavci. Organizirane stavbinske delavce v Gary čakajo torej zopet novi boji.

SOCIALISTIČNE ZMAGE.

Zopet en socialistični župan! V Two Harbors, Minn., je izvoljen sodr. Alex Holliday županom s precejšnjo večino. Volitve so bile 23. marca. Razen župana so izvoljeni tudi štiri je socialistični aldermani, mirovni sodnik in davčni kontrolor. Nasprotni kandidati starih strank so se združili na enem tiketu, a kljub temu so propadli.

Drugo sijajno zmago so izvojevali socialisti v mestecu So. Frankfort, Mich. Pri mestnih volitvah, ki so se vršile 24. t. m., je izvoljen ves socialistični tiket razen enega samega kandidata, kteri je pa dobil jednako število glasov z nasprotnim kandidatom. Izvoljeni so sledeči sodniki: Fr. Oetell, mestni predsednik; H. Barthott, klerk; A. C. Little, blagajnik; Charles Carr, kontrolor; Harry Greenway, John Sexton, zaupnika.

Giblje se, giblje.

BERGER JIM ZE BELI GLAVE.

Iz Washingtona poročajo: Demokratiški odbor za odseke v novem kongresu si je 10. marca eno celo uro bell glave s vprašanjem "Kaj storiti s tistim socialistom iz Wisconsin?" Po dolgem posvetovanju in kateri odsek bi porinili kongresnika Bergerja, je odbor stvar odložil do drugega tedna. Neki član je predlagal, da bi to zadevo prepuščili republikancem. Odbor za sestavo zbornih odsekov je prišel do prepričanja, da najti pramerno in varno mesto za Bergerja ni lahka stvar. Za "zeleno" kongresnike se navadno dosti ne brigajo porinjejo jih kamorkoli in zadovoljni morajo biti z vsakim opravičim v prvem terminu. Toda Berger je socialist, in to je, kar dela preglavico starim članom zbornice. Oni vedo, da sodr. Berger dobro razume politično igrin se bori odločno, česar se poprimo.

"The Washington Times" javno pozivlje demokratske voditelje, da naj dajo Bergerju mesto v distriktnem komiteju, kteri vlada mesto Washington. Ljudstvo v Washingtonu prizna Bergerjevo zmožnosti — pravi omenje-

ni list —, zato je pričakovati, da zbornica pokloni socialističnemu kongresniku to mesto.

DAVEK ZA SAMCE.

Pravi odmev današnjega blaznega sistema je zakonski predlog v illinoiški postavojudaj, kteri nalaga davek za samce. Če ta predlog postane zakon, bo moral vsak samec v ti državi s 35 letom plačati \$10 letnega davka zato ker se nece, ali pravilneje, ne more oženiti. Obenem nalaga ravnosti predlog, da država izplača vsaki materi sto dolarjev nagrade za vsakega novorojenca, ako ga porodi prej kot vsake dve leti.

Zares, krasna slika današnje civilizacije! Česa si vsak telesno zdrav in normalen možki bolj želi, kakor ravno družinskega kota in očetovstva; in kje je večji instinkt v naravi, kakor je ravno pri normalnih ženskah instinkt materinstva? A kljub temu, kljub potrebnim naravnim nagonom se ogromno število moških ne ženi in še večje število žensk se brani otrok. Zakaj? Naši "modri" postavojudajci ne vedo odgovora; kajti če bi vedeli, ne bi prihajali s takimi neumnimi predlogi. Vprašajte pa marsiktere starega sameca, in povedal bo, zakaj. Seveda so izjeme med sameci, toda redke so.

Kako se naj siromašni delavci pri najbolj volji ženi, ko mu pa borni zaslužek nikakor ne dopušča, da bi pošteno preživel svojo družino? Vsak siromak je dandanašne dobe ako se oženi. Ženo in otroke paline v revščino in trpljenje. Hudodelstvo je, spravljati otroke na svet, če jim oče ne more ničesar dati. Hudodelstvo je, napolnjevati fabrike z majhnimi, nedolžnimi otroci, kateri pri starših nimajo kruha.

In zdaj hočejo "modri" postavojudajci kaznovati reveže, kteri so toliko pametni, da nehoje biti hudodelci. Ti blufarji hočejo plačati ženskam, da bi bile matere.

Ali si morete misliti večjo blaznost??

Plučati ženi, da postane mati! Tak je današnji gnjili sistem. Bolj nizko več ne more pasti.

Socialistom se očitno, da hočejo razbiti rodbino. Ako bo kapitalizem še par let tako haramil — ne bo kaj "razdirati"! Razdrta in

porušena bo sleherna rodbinska vez. In porušena je že danes. Na postavni način jo že rušijo.

Socializem bo ohranil dom in rodbinske vezi. Povzdignil jih bo. Socializem bo dal priliko vsakemu zdravemu možkemu, da bo imel svojo rodbino; socializem bo dal priliko vsaki zdravi ženski, da bo imela svojega soproga in otroke.

Socialisti ne bodo ponujali ženam sto dolarjev, če hoče biti mati. Kaj pa hočejo? — Kapitalizem! Kaj takega je mogoče le v dobi krščanske civilizacije in morale!

Otrok mora biti plod materinske ljubezni in materinskega čuta — ne pa plod želje po prekletem dolarju!

KAPITALISTIČNI UMORI.

Najstrašnejši kapitalistični umor, kar jih pomeni Amerika iz-za katastrofe v oberriskem premogokopu, se je izvršil zadnji soboto popoldne v New Yorku. Zgorelo je desetnadstropno poslopje Triangel Waist-kompanije, kjer so izdelovali obleke, in v plamenu je našlo strašno smrt 142 oseb. Ogenj je nastal v šestem nadstropju ravno ko so delavci in delavke počale delo. Plamen se je širil kot veter po kupih obleke in sušenega materiala. Grozna panika. Delavke so se v divjem diru gnjele proti elevatru in vratom. Elevator je bil kvačlo zamašen s železnimi trupli, da ni mogel voziti. Ostala so jedina vrata, a ta vrata, okovana v železo, bila so — zaklenjena, a poleg tega so se odpirala na 11. nadstropju. Trajalo je več minut, predno so v silni gnjoči deklet, ki so tiščale ven, obrli vrata nakar se je od val živih trupel vsilil po ozkih stopnicah v dim in plamen. Nesrečne žrtve so padle druga čez druga dokler niso mrlič v par trenutkih zajezili ostalim vsak izhod. Ostala so še okna čez ktera so delavke v divjem obupu skakale na ulice. Pločnik je bil poln trupel. Rešilo se jih je jako malo. Med 142 žrtvami se samo 16 moških; večina so sa mlada dekleta od 16 leta naprej. Med njimi je tudi jedna 14letna deklica, ktera je heda pogrnala v tvornico za kruhom in v — smrt. Rešilnih naprav proti ognju ni bilo nikakešnih. Poslopje je imelo samo jedno uhajlišče, in še to slabo, nerabno. Dotična železna vrata, ktera so se odpirala na znotraj — kar je krminalno — bila so zaklenjena samo zato, ker tvorničarji niso zaupali delavkam; nabene niso pustili ven poprej, predno je niso prestali ves, da ne bi huj — ukradla. In tako so topevski kapitalisti — največji tatovi! — nastavili peklenško past za uboge možne sužnjice. Lastniki dotične tvornice so naravnost odgovorni za 142kratni umor. Boli se jim skivil las na glavi!

Če bi imeli samo jedno uhajlišče, in še to slabo, nerabno. Dotična železna vrata, ktera so se odpirala na znotraj — kar je krminalno — bila so zaklenjena samo zato, ker tvorničarji niso zaupali delavkam; nabene niso pustili ven poprej, predno je niso prestali ves, da ne bi huj — ukradla. In tako so topevski kapitalisti — največji tatovi! — nastavili peklenško past za uboge možne sužnjice. Lastniki dotične tvornice so naravnost odgovorni za 142kratni umor. Boli se jim skivil las na glavi!

Zakaj smo socialisti?

Pri protidelavskih krogih je prišlo v navado, da se toži, kako se delavski razred vedno bolj razvaja in hoče vedno imenitneje živeti. Ob tej tožbi se nam zdi jako primerno opazovati, kako se kupičijo milijarde in milijarde v rokah maloštevilnih izkoriščevalcev. V ta namen si hočemo ogledati, kako je razdeljeno bogastvo v Prusiji. Seveda, kar velja za Prusijo, velja za vse druge države, ker vlada v vseh državah enako kapitalistično gospodarstvo.

Leta 1902 je imelo v Prusiji 1835 najbogatejših ljudi vsega vkup deset milijard premoženja, to je deset tisoč milijonov. Leta 1908, pa je imelo to ogromno premoženje že samo 1107 najbogatejših ljudi. To se pravi, da je prišlo leta 1902, na vsakega izmed teh kapitalistov 5,396,000 mark; leta 1908 pa že devet milionov mark. Teh 1107 bogatašev je imelo leta

1902, okolo osem milijard; torej se je njih premoženje pomnožilo v teku šestih let nič manj kakor za dve milijardi. To da na leto čez 330 milijonov. Vzemimo, da naredi proletarec v enem letu za 600 mark več, kolikor se mu izplača za delo; torej mora delati vse leto 660,000 proletarcev, da napolni 1107 kapitalistom njih žepa s 330 milijoni.

Leta 1902, je spravilo 17 bogatinov eno milijardo premoženja vkup, to je 1000 milijonov; leta 1908 pa jih je zadostovalo za to krasno vsotico samo devet. Torej se je pomnožilo povprečno premoženje teh denarnih kraljev v šestih letih za 52 milijonov!

Jako zanimivo je tudi, kako se je večalo število milijonarjev. Leta 1895, jih je bilo samo 5256, leta 1908, pa 8377.

Največje dohodke ima na Pruskem cesar Viljem II. Za njim pa pride takoj Berta Krupp s svojimi 17 milijoni letnih dohodkov. Največji bogataši na Pruskem so: Berta Krupp s 187 milijoni, knez Henckel von Donnersberg s 177 milijoni, vojvoda Ujest s 151 in pl. Goldschmidt-Rothschild s 103 milijoni mark.

Največje letne dohodke imajo: Berta Krupp 17 milijonov, knez Henckel von Donnersberg 12 milijonov, Ujest 7 milijonov, grof Tiele-Winckler 5 do 6 milijonov, pl. Goldschmidt-Rothschild 3 do 4 milijone, Ernst pl. Mendelssohn 3 milijone mark.

Tako se kupiči to pravljisko neverjetno bogastvo v rokah maloštevilnih kapitalistov. In prav to kupičenje je tista moč, ki mora vedno več ljudem odpreti oči in jih uveriti o potrebi socializma. Saj to stanje se tudi ne more vzdržati v bodočnosti, ker je popolnoma brezsmiselno in nasprotno razvoju človeštva. Zato hode takega krivičnega družabnega reda prejšiljšej konce, in sicer ga bodo vrgli tisti, ki zaradi njega trpe.

In zato smo socialisti!

"Rudar."

Listu v podporo.

Prebitek od prodanih kart 10c, ostane na mihi 10c.—Anton Mihalič, ker sem prodal malo knjig prodal (\$4.35) 50 centov.

Chisholm, Minn. Andrej Kajtna: 25 ct. — E. Palestine, O.: Ker smo plesali 5 ct., pa ni parov 5 ct., kološ in skarje 5 ct.; Poštar Toja 10 ct.; poštarici 5 ct.; za agitacijo 5 ct.; in še 10 ct. J. Černilogar.

Volitve!

Kandidatje
socialistične stranke
za mestno upravo v Chicagu.

WILLIAM E. RODRIGUEZ
unijski barvar
za župana.

JOHN CALVIN FLORA,
unijski mizar
za mestnega klerka

JOHN M. COLLINS,
unijski mašinist
za mestnega blagajnika

Polna aldermanska lista
Volitve 4. aprila 1911.

Slovenski delavci, glasujte za delavce!
Glasujte "straight Socialist ticket"!

Chicago delavcem!!!

Pozor! Majska številka. Pozor!

Prvi majnik, mednarodni delavski praznik, se bliža. Razrednozavedno delavstvo se že povsod pripravlja, da dostojno proslavi svoj pomembni dan. "Proletarce" je doslej vsako leto izšel za prvi maj v slavnostni obliki. Letosnja majska številka "Proletarca", ktera izide

25. APRILA.

bo pa daleč nadkrilila vse številke prejšnjih let. Izide na OSMIH ali DVANAJSTIH straneh — čimveč naročil, temveč strani — opremljena z najzbranejšo vsebino in okrašena z mnogimi slikami. Za prvo stran smo naročili posebno alegorično sliko, ktera bo zavela celo stran in bo pravi kras prvomajske številke. Uredništvo sploh jamči, da bo prvomajska slavnostna številka "Proletarca" nudila najbogatejši material za propagandno razredne zavesti in socializma in najprimernejše čtivo za izobrazbo slovenskega delavca v Ameriki.

Uredništvo in upravnštvo se je zavezalo, da izvrši svoj del naloge kar bo največ mogoče — drugi del naloge morate pa izvršiti vi, sodrugi. Na delo takoj, vsi! Ne zamudite niti minute! Majska številka mora v roke sloherne mu slovenskemu delavcu v Ameriki. Na delo agitatorji, zastopniki! Na delo socialistični klubi in napredna društva! Od vas pričakujemo najboljših uspehov. Ako vam je bilo mogoče naročiti in razpečati 7000 iztisov zadnje novoljetne številke, mi opamo in se zanesemo, da se bo majska številka tiskala in razpečala najmanj v

10.000 IZTISIH.

Ne čakajte z naročbami do zadnjega. Do 25. aprila morajo biti že vsa naročila tukaj, tako da vsakdo dobi liste za prvi maj. Naročite takoj! V vsako večjo naselbino mora najmanj 1000 iztisov.

Cene so sledeče:
10 iztisov 45c; 25 iztisov \$1.00; 50 iztisov \$1.85; 75 iztisov \$2.50; 100 iztisov \$3.25; 200 iztisov \$5.50; 300 iztisov \$8.00; 400 iztisov \$10.00; 500 iztisov \$11.50; 1000 iztisov \$19.00.

Tukaj je kupon in vsakdo ve, kaj mu je storiti.

UPRAVNIŠTVU "PROLETARCA", 2146 Blue Isl. Ave., Chicago, Ill.
Sodrugi:—Pošiljam \$ _____ za _____ iztisov MAJSKE ŠTE-
VLKE "Proletarca".
Ime _____
Naslov _____